

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
з дисципліни

**«КОМПОЗИЦІЙНЕ ФОРМУВАННЯ
ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА»**

для студентів спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»
денної та заочної форми навчання

2020

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Композиційне формування ландшафтного середовища міста» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної та заочної форми навчання / Укл.: Ю.І. Криворучко. – Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2020 - 28 с.

Укладач: Ю.І. Криворучко, професор кафедри «Дизайн» НУ «Запорізька політехніка», д-р. арх., доц

Рецензент: С.П. Мигаль, доц., канд. арх.

Відповідальний за випуск: І.С. Рижова, зав. кафедрою «Дизайн» НУ «Запорізька політехніка», д-р. філос. наук, професор.

Затверджено
на засіданні кафедри «Дизайн»
протокол № 6 від 03.03.2020 р.

Рекомендовано до видання
НМК факультету будівництва,
архітектури та дизайну
протокол № 6 від 5.04.2020 р.

ЗМІСТ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА.....	4
ЗМІСТ І ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	4
ВСТУП.....	5
САМОСТІЙНІ ЗАНЯТТЯ.....	6
Теми практичних завдань для самостійного виконання.....	6
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛКУ.....	10
МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА.....	12
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ	
ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ.....	16
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ	
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ.....	17
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ	
РОБОТИ.....	18
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ	
РОБОТИ.....	22
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	27

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, самостійна робота студента (СРС) є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом.

Мета самостійної роботи студента є формування самостійності як риси і засвоєння знань, умінь, навичок. До основних форм СРС даної дисципліни відносяться:

- а) опрацювання лекційного матеріалу;
- б) опрацювання навчальної, навчально-методичної та монографічної літератури, періодичних видань;
- в) підготовка до практичних занять;
- г) підготовка до контрольних робіт;
- д) підготовка до екзамену або заліку;
- е) пошук новітньої інформації в мережі Інтернет.

Підготовка до контрольних робіт або екзамену здійснюється протягом усього семестру шляхом проробки програмного матеріалу, виконання практичних завдань на заняттях, написання КП.

ЗМІСТ І ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У навчальному процесі дисципліна «Композиційне формування ландшафтного середовища міста» є однією з профілюючих для спеціальності 191 «Архітектура та містобудування». Мета методичних вказівок – дати напрямок самостійній роботі студента при вивченні курсу, допомогти йому виділити основні положення розділів, побачити їхній взаємозв'язок і можливості практичного використання. Призначені для студентів методичні вказівки складені на основі й відповідно до затвердженого навчального плану магістратури за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування».

ВСТУП

Мета курсу – вивчення основ комплексного формування ландшафтного середовища міста; розгляд творчих методів в композиції ландшафтних об'єктів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Композиційне формування ландшафтного середовища міста» є:

- познайомити студента із ландшафтними основами архітектурної творчості;
- дати студенту знання про головні характеристики та особливості садово-паркового мистецтва;
- розглянути загальні положення формування ландшафтного середовища міста; стильові засади формування ландшафтних об'єктів;
- ознайомити із елементами композиції формування ландшафтного середовища міста;
- вивчити інноваційні прийоми і методи комплексного формування ландшафтного середовища;
- надати знання з алгоритму проектного процесу формування ландшафтного середовища;
- навчити студента бачити проблемну ситуацію в архітектурно-міському та ландшафтному середовищі та знаходити шляхи вирішення проблеми через звернення до світового досвіду і через пошук індивідуального підходу.

Предмет вивчення у дисципліні – принципи композиційного формування ландшафтного середовища міста.

Місце курсу у структурі навчального процесу визначається її науково-дослідною спрямованістю. Дисципліна є інструментом для наукового обґрунтування архітектурно-містобудівного рішення магістерської роботи за напрямком магістерської програми «Композиційне формування містобудівного простору». Курс базується на знаннях студента з попередніх курсів «Ландшафтна архітектура», «Композиційний аналіз містобудівного простору», «Ландшафтна архітектура та ландшафтний дизайн містобудівного середовища», «Теоретичні та методичні основи архітектурного проектування», «Основи містобудування», та ін. Головне призначення курсу – наукове дослідження, яке є складовою обґрунтування проектного рішення магістерської роботи.

Дані методичні вказівки містять порядок виконання самостійних практичних завдань і необхідні теоретичні відомості для їх виконання.

САМОСТІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від основних занять час. До складу самостійних практичних занять входять атестація студентів за підсумками виконаних завдань і знання теоретичного курсу, розбір недоліків виконаних практичних завдань. Нижче приводиться структура самостійних практичних занять.

Теми практичних завдань для самостійного виконання.

Тематика графічних завдань

Самостійна навчальна робота студента становить альбом графічних завдань за темами лекційного курсу.

Модуль 1. Композиційне формування ландшафтного середовища міста

ЗМ 1.1 Загальні положення формування ландшафтного середовища міста; стильові засади формування ландшафтних об'єктів

Графічне завдання 1. Відобразити історичні аналоги садів і парків світової культури; проаналізувати вплив природного ландшафту на побудову архітектурної композиції.

Завдання. Надати схеми розвитку історичних аналогів садів і парків світової культури На обраному прикладі проаналізувати етапи його розвитку. Намалювати просторові структури ландшафту, основних шляхів, функціональну та композиційну структуру парку або саду. Охарактеризувати просторові структури. Виявити основні фактори змін розвитку.

Графічне завдання 2. Проаналізувати історичні аналоги садово-паркового мистецтва; Ознайомитись з історією становлення садово-паркового мистецтва.

Завдання. Відобразити схеми паркових комплексів VIII – XIX ст. Виявити основні фактори, що суттєво змінили структуру ландшафту (якщо такі зміни відбулися).

Проаналізувати позитивні та негативні наслідки втручання діяльності людини в природне середовище.

Графічне завдання 3. Охарактеризувати чинники і умови становлення архітектурно-ландшафтної форми, визначити категорії ландшафтно-архітектурних форм.

Завдання. Намалювати ландшафтні форми різні за своєю сутністю, проаналізувати, як форма ландшафту впливає на побудову архітектурно-ландшафтної композиції, надати приклади. Описати надані приклади. Розкрити основні риси та особливості ландшафтно-архітектурних форм.

Графічне завдання 4. Проаналізувати сучасні аналоги садово-паркового мистецтва; визначити семантичну складову ландшафтних форм.

Завдання. Намалювати сучасні найвідоміші садово-паркові ансамблі XX – поч. XXI ст. (плани, видові перспективи). Дати опис зображення з точки зору основних композиційних, функціональних, ландшафтних принципів та декоративних елементів.

Графічне завдання 5. Композиційні та естетичні засади проектування ландшафтних об'єктів: простота, єдність і гармонія, рівновага, масштаб і пропорції, атрактивність, функціональність.

Завдання. Зобразити приклади архітектурно-паркових ансамблів к. XIX – поч. XX ст.

Надати анотовані пояснення щодо вибраних об'єктів з точки зору простоти, єдності і гармонії, рівноваги, масштабу і пропорцій, атрактивності та функціональності.

Графічне завдання 6. Стиль та емоційна організація ландшафтного середовища. Історичні та сучасні стилі у садово-парковому мистецтві.

Завдання. Зобразити історичні та сучасні приклади архітектурно-паркових ансамблів.

Надати анотовані пояснення щодо вибраних об'єктів.

ЗМ 1.2 Інноваційні прийоми та методи композиційного формування ландшафтного середовища міста.

Графічне завдання 7. Формування архітектурного та ландшафтного середовища.

Розробити структуру садово-паркового комплексу або інших відкритих просторів міського середовища згідно основним композиційним принципам формування середовищних структур.

Завдання. Намалювати ескіз плану та видові перспективи структури садово-паркового комплексу або інших відкритих просторів міського середовища згідно основним композиційним принципам формування середовищних структур. Виявити в анотації основні принципи формування архітектурно-ландшафтних об'єктів.

Завдання. Зробити живописну (або графічну) копію шедеврів мистецтва другої.

Графічне завдання 8. Виконання ландшафтного аналізу території, визначеної для дослідження.

Завдання. Обґрунтувати ландшафтну характеристику досліджуваної території.

Визначити просторову форму і семантичний характер архітектурно-ландшафтного середовища.

Графічне завдання 9. Проаналізувати особливості композиційного формування середовищних структур паркових комплексів або інших ландшафтних об'єктів; визначити елементи композиції і варіанти композиційних побудов природного ландшафту міського середовища.

Завдання. Надати приклади творчих методів видатних майстрів ландшафтної архітектури. Охарактеризувати прийоми та методи композиційного формування середовищних структур паркових комплексів або інших ландшафтних об'єктів.

Графічне завдання 10. Аналіз аналогів ландшафтних об'єктів різних за типологією та особливостями магістерської роботи.

Завдання. Намалювати аналоги ландшафтних об'єктів різних за типологією та особливостями магістерської роботи. Виявити в

анотації основні принципи композиції і варіанти композиційних побудов архітектурно-ландшафтної структури.

Графічне завдання 11. Головні мотиви стилю в культурі садових композицій України, Європи та Азії. Зобразити аналоги садово-паркового мистецтва в історичному та сучасному стилі.

Завдання. Намалювати історичні та сучасні приклади садово-паркового мистецтва України, Європи та Азії. Зобразити просторову структуру та видові перспективи комплексів.

В анотації охарактеризувати основні композиційні принципи та виявити головні характеристики стилю.

Графічне завдання 12. Вирішення просторової структури ландшафтного комплексу згідно стилю та основної проектної концепції.

Завдання. Намалювати просторову структуру та видові перспективи структури ландшафтного комплексу згідно стилю та основної проектної концепції. Виявити основні принципи формування архітектурно-ландшафтного простору.

Графічне завдання 13. Кольорове зображення ландшафтного середовища в двох різних варіантах з точки зору психологічного сприйняття та візуальних акцентів.

Завдання. Зобразити просторову структуру, плани та видові перспективи ландшафтного середовища в двох різнокольорових варіантах з точки зору психологічного сприйняття та візуальних акцентів.

Графічне завдання 14. Визначення методики та основних принципів проектування ландшафтних об'єктів.

Завдання. Визначити основні принципи та прийоми проектування ландшафтних об'єктів, надати концептуальну модель та обґрунтувати методику згідно з темою наукового дослідження та виконанням практичної роботи.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поясніть поняття «ландшафт».
2. В чому відмінність природного й антропогенного ландшафтів?
3. Що входить до ландшафтно-композиційного аналізу?
4. З чого складається композиційна структура ландшафту?
5. Наведіть приклади ландшафтних форм.
6. Наведіть приклади динамічних і статичних ландшафтних форм.
7. Поясніть взаємозв'язок людини з природним ландшафтом.
8. В чому сутність природної форма як основи формоутворення в архітектурі?
9. Охарактеризуйте композиційну структуру ландшафтно-містобудівного середовища за різними світоглядами.
10. Що являє семантична складова ландшафтних форм?
11. З чим пов'язана семантика ландшафту?
12. Як образи землі і неба відображаються в образних уявленнях людини?
13. Наведіть приклади ландшафтно-архітектурних композицій.
14. Охарактеризувати основні елементи природного ландшафту міського середовища.
15. Пояснити значення рельєфу у формуванні міської території.
16. Вода у міському краєвиді.
17. Назвіть основні типи за призначенням парку.
18. Назвіть ознаки, що характеризують обмежені і необмежені простори.
19. Охарактеризуйте особливості психологічного сприйняття
20. Що таке «композиційний центр»?
21. Як композиційно-просторові осі фіксують центр?
22. Що таке «домінанта» в композиції?
23. Перелічіть головні композиційні вимоги до домінанти.
24. Що таке «композиційна вісь»?
25. Як фіксується композиційна вісь у просторі?
26. Що таке «композиційна сітка (мережа)», «решітка»?
27. З яких елементів складається «решітка»?
28. Який вид зображень (плоскосний або просторовий) дозволяє побудувати «сітку» або «решітку»?

29. Визначте комунікаційні якості масштабу.
30. Що є принципом масштабних опозицій?
31. Як масштаб становить композиційний засіб формування образу?
32. Визначте систему масштабних опозицій у композиції Афіньського Акрополя.
33. Визначте соціальні та природні умови ландшафтно-архітектурної композиції.
34. Що є принципом формування ландшафтно-архітектурної композиції у різні епохи?
35. Як світогляд впливає на композиційний засіб формування образу?
36. Визначте основні характеристики ландшафтно-архітектурної композиції.
37. Визначте склад графічно-аналітичної частини роботи.
38. Охарактеризуйте схеми структури ландшафту, схеми структури шляхів руху, схеми структури функціональних зон, схема культурно-значимої (історико-культурної) структури середовища, схема характеристики стану забудови.
39. Поясніть схеми композиційно-просторової структури середовища (структура домінант, структура просторових осей, візуально-просторова структура, просторово-часова структура).
40. Надайте модель образної структури середовища (у вигляді схем, малюнків або текстів).
41. Сформулюйте поняття «типології».
42. Охарактеризуйте особливості проектування середовищних об'єктів і систем.
43. Назвіть та охарактеризуйте основні категорії типології.
44. Визначте композиційні та естетичні засади проектування ландшафтних об'єктів.
45. Охарактеризуйте фактори, що впливають на формування ландшафтних об'єктів.
46. Назвіть та охарактеризуйте основні компоненти ландшафту і їх характеристики.
47. Назвіть основні об'єкти і специфіку ландшафтно-архітектури.
48. Охарактеризуйте класифікацію деревних груп.
49. Поясніть стилі планування ландшафтних об'єктів

50. Охарактеризуйте декоративну скульптуру, її функціональне призначення.

51. Охарактеризуйте візуальні комунікації на об'єктах ландшафтної архітектури, її значення.

52. Проаналізуйте водні споруди і їх використання в м. Запоріжжі .

53. Які основні рослинні угруповання використовуються при формуванні ландшафтних об'єктів?

54. Які бувають садово-паркові споруди з використання води?

55. Яке значення геопластики рельєфу і декоративного покриття у ландшафтної архітектури.

56. Як класифікуються малі архітектурні форми?

57. Що таке насадження обмеженого користування?

58. Що являють собою насадження спеціального призначення?

59. Які фактори впливають на формування ландшафтних об'єктів ?

60. Які композиційні компоненти і елементи пейзажного стилю?

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

до курсу

КОМПОЗИЦІЙНЕ ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА

Дати розгорнуту письмову відповідь на запитання

Варіант 1

1. Поясніть поняття «ландшафт».

2. В чому відмінність природного й антропогенного ландшафтів?

Варіант 2

1. Що входить до ландшафтно-композиційного аналізу?

2. З чого складається композиційна структура ландшафту?

Варіант 3

1. Наведіть приклади ландшафтних форм.

2. Наведіть приклади динамічних і статичних ландшафтних форм.

Варіант 4

1. Поясніть взаємозв'язок людини з природним ландшафтом.

2. В чому сутність природної форма як основи формоутворення

в архітектурі?

Варіант 5

1. Охарактеризуйте композиційну структуру ландшафтно-містобудівного середовища за різними світоглядами.

2. Що являє семантична складова ландшафтних форм?

Варіант 6

1. З чим пов'язана семантика ландшафту?

2. Як образи землі і неба відображаються в образних уявленнях людини?

Варіант 7

1. Наведіть приклади ландшафтно-архітектурних композицій.

2. Охарактеризувати основні елементи природного ландшафту міського середовища.

Варіант 8

1. Пояснити значення рельєфу у формуванні міської території.

2. Вода у міському краєвиді.

Варіант 9

1. Назвіть основні типи за призначенням парку.

2. Назвіть ознаки, що характеризують обмежені і необмежені простори.

Варіант 10

1. Охарактеризуйте особливості психологічного сприйняття

2. Що таке «композиційний центр»?

Варіант 11

1. Як композиційно-просторові осі фіксують центр?

2. Що таке «домінанта» в композиції?

Варіант 12

1. Перелічить головні композиційні вимоги до домінанти.

2. Що таке «композиційна вісь»?

Варіант 13

1. Як фіксується композиційна вісь у просторі?

2. Що таке «композиційна сітка (мережа)», «решітка»?

Варіант 14

1. З яких елементів складається «решітка»?

2. Який вид зображень (плоскосний або просторовий) дозволяє побудувати «сітку» або «решітку»?

Варіант 15

1. Визначте комунікаційні якості масштабу.

2. Що є принципом масштабних опозицій?

Варіант 16

1. Як масштаб становить композиційний засіб формування образу?

2. Визначте систему масштабних опозицій у композиції Афіньського Акрополя.

Варіант 17

1. Визначте соціальні та природні умови ландшафтно-архітектурної композиції.

2. Що є принципом формування ландшафтно-архітектурної композиції у різні епохи?

Варіант 18

1. Як світогляд впливає на композиційний засіб формування образу?

2. Визначте основні характеристики ландшафтно архітектурної композиції.

Варіант 19

1. Визначте склад графічно-аналітичної частини роботи.

2. Охарактеризуйте схеми структури ландшафту, схеми структури шляхів руху, схеми структури функціональних зон, схема культурно-значимої (історико-культурної) структури середовища, схема характеристики стану забудови.

Варіант 20

1. Поясніть схеми композиційно-просторової структури середовища (структура домінант, структура просторових осей, візуально-просторова структура, просторово-часова структура).

2. Надайте модель образної структури середовища (у вигляді схем, малюнків або текстів).

Варіант 21

1. Сформулюйте поняття «типології».

2. Охарактеризуйте особливості проектування середовищних об'єктів і систем.

Варіант 22

1. Назвіть та охарактеризуйте основні категорії типології.

2. Визначте композиційні та естетичні засади проектування ландшафтних об'єктів.

Варіант 23

1. Охарактеризуйте фактори, що впливають на формування ландшафтних об'єктів.

2. Назвіть та охарактеризуйте основні компоненти ландшафту і їх характеристики.

Варіант 24

1. Назвіть основні об'єкти і специфіку ландшафтної архітектури.

2. Охарактеризуйте класифікацію деревних груп.

Варіант 25

1. Поясніть стилі планування ландшафтних об'єктів

2. Охарактеризуйте декоративну скульптуру, її функціональне призначення.

Варіант 26

1. Охарактеризуйте візуальні комунікації на об'єктах ландшафтної архітектури, її значення.

2. Проаналізуйте водні споруди і їх використання в м. Запоріжжі.

Варіант 27

1. Які основні рослинні угруповання використовуються при формуванні ландшафтних об'єктів?

2. Які бувають садово-паркові споруди з використання води?

Варіант 28

1. Яке значення геопластики рельєфу і декоративного покриття у ландшафтної архітектурі.

2. Як класифікуються малі архітектурні форми?

Варіант 29

1. Що таке насадження обмеженого користування?

2. Що являють собою насадження спеціального призначення?

Варіант 30

1. Які фактори впливають на формування ландшафтних об'єктів ?

2. Які композиційні компоненти і елементи пейзажного стилю?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Під час вивчення дисципліни «Композиційне формування ландшафтного середовища міста» використовуються різні форми навчання, однією з яких є лекція.

Метою лекції є сприйняття, розуміння і засвоєння студентом тематичної інформації. Для того, щоб точно сприймати навчальний матеріал, необхідно зосередитися на суті лекції, зрозуміти її основні положення і запам'ятати їх. Конспектування – це своєрідний процес, який містить ряд складових:

- ✓ Слухання (аудіювання) інформації.
- ✓ Відбір та скорочення інформації.
- ✓ Переформулювання відібраної інформації.
- ✓ Записування переформульованої інформації.

Результатом цього процесу є конспект, який дозволяє його автору відтворити в подальшому одержану інформацію з необхідною точністю.

У будь-якому навчальному матеріалі міститься інформація трьох основних різновидів: головна, другорядна і допоміжна. Головною є та інформація, яка має найістотніше значення для засвоєння навчального матеріалу, виражає сутність теми. До неї належать означення наукових понять, формулювання законів, теоретичних принципів тощо. В тексті така інформація виділяється певним чином, на лекції ж – задиктовується.

Другорядна інформація може мати подвійне значення: або її засвоєння необхідне для більш глибокого й цілісного розуміння головної інформації, або ж вона відображає конкретні наслідки та практичні рекомендації, що впливають з цієї інформації. До цього різновиду інформації належать різного роду коментарії, пояснювальні зауваження, тлумачення.

Призначення допоміжної інформації – допомогти студентові краще засвоїти певний матеріал. Це різного роду методичні поради, нагадування про раніше викладений матеріал, запитання для самоперевірки та ін.

В процесі конспектування кожен з вищезазначених різновидів інформації вимагає і різних способів опрацювання. Головну інформацію необхідно записати як найповніше, без істотних

переробок і скорочень, майже дослівно. Допоміжну інформацію, навпаки, повністю пропускаємо. Основна ж робота при конспектуванні полягатиме в переробці другорядної інформації. При цьому інформацію треба узагальнити й скоротити, подати у вигляді плану, тез, висновків, схем, викладення основних результатів тощо.

Необхідно звернути увагу на важливості правильного і зрозумілого скорочення інформації при конспектуванні, акуратності та чіткості оформлення конспекту, виділення основних положень, означень, термінів кольором, графічними оздобленнями) можливо, не в процесі конспектування під час лекції, а в подальшому доопрацюванні) та інше.

Якщо з відповідних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати і опрацювати самостійно, а всі незрозумілі питання щодо загальної структури лекції з'ясувати на консультації.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Зміст практичного заняття пов'язаний з матеріалом лекцій, самостійною роботою студентів. У вступному слові викладача визначаються значення теми заняття для практичної роботи студентів, її особливість і місце в навчальному процесі.

Відповідно до мети, завдання та змісту заняття, група може працювати всім складом, а також може бути поділена на мікрогрупи. Під час практичного заняття забезпечується участь кожного студента в обговоренні питань, виконанні практичних завдань, розв'язанні проблемних ситуацій. Для цього використовуються такі прийоми:

- ✓ постановка додаткових запитань, деталізація різних аспектів основного питання;
- ✓ звернення до сучасного практичного досвіду;
- ✓ індивідуалізація завдань чи розподілення ролей;
- ✓ ускладнення ситуацій;
- ✓ створення дискусійних моментів тощо;
- ✓ аргументованість відповідей студентів, їх пропозицій;
- ✓ забезпечення викладачем активної участі слухачів у бесідах, обміні думками;
- ✓ наявність зацікавленої професійної дискусії.

При підготовці до практичного заняття необхідно акцентувати увагу на особливо важливих аспектах практики, цінному досвіді, можливості та доцільності їх використання в роботі.

Викладач підводить підсумки, чітко й обґрунтовано дає відповіді на запитання студентів та оцінює стан підготовки до заняття. Також викладач дає методичні поради щодо подальшої роботи й використання знань, навичок, набутих на занятті, у практичній діяльності.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Необхідною умовою ефективного засвоєння навчального матеріалу є його регулярне закріплення та творче осмислення під час виконання завдань самостійної роботи. Для цього програмою дисципліни передбачено достатній часовий резерв. Із метою організації самостійної роботи студентів розроблені такі види завдань: підготовка конспекту відповіді на аудиторному занятті, словникова робота, письмовий практикум (виконання практичних завдань у зошиті), опрацювання додаткових інформаційних джерел у вигляді реферативних повідомлень та тематичних презентацій.

Реферативні повідомлення та тематичні презентації, на відміну від ведення тематичного словника та виконання письмових завдань у зошиті, не є обов'язковою формою самостійної роботи з курсу «Композиційне формування ландшафтного середовища міста». За своїм характером вони наближені до такої обов'язкової форми звітності, як індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ), вимоги оформлення якого наведено нижче. З метою підвищення власного рейтингу із дисципліни студент має право підготувати реферативне повідомлення або тематичну презентацію та представити їх на практичному занятті за умови наявності резервів аудиторного часу.

Підготовка до аудиторної роботи. Вимоги до ведення конспекту

Однією із найголовніших складових практичної підготовки студентів із курсу є їх активна участь у розгляді програмних питань, що виносяться на обговорення до кожної теми. Найефективнішим середовищем для цього є безпосередньо сам колектив студентів

(академічна група), що координується викладачем в ході аудиторної роботи.

Основними видами аудиторної роботи студентів на практичних заняттях із «Композиційне формування ландшафтного середовища міста» є усні відповіді, доповнення, тематичні повідомлення, постановка проблемних питань та активність у їх обговоренні, опрацювання ілюстративних матеріалів, навчальних та науково-популярних відеофільмів тощо.

Регулярне відвідування аудиторних занять спрямоване на мобілізацію і розвиток таких пізнавальних якостей особистості, як уважність, спостережливість, здатність запам'ятовувати і логічно відтворювати навчальний матеріал, вміння вести пошук необхідної інформації та виділяти у ній головне, аналізувати і узагальнювати, а також на основі здобутих знань конструювати і формулювати нові ідеї.

Базисом для підготовки до аудиторної роботи на практичному занятті є відвідання лекцій, ведення та опрацювання їх конспекту, а також самостійна робота із основною і додатковою літературою (підручниками, посібниками, науковими монографіями, довідниками, словниками, періодичними виданнями, тощо), наочними посібниками (картами, атласами) та електронними ресурсами.

Вимоги до ведення конспекту:

- ❖ тезисний виклад тексту (скорочення до найсуттєвішого);
- ❖ виділення головної думки (з абзацу) та опорних слів (підкреслюванням, **кольором**);
- ❖ структурування матеріалу (шляхом відступів, маркувань, нумерування підпунктів);
- ❖ введення символів замість окремих слів (наприклад, \approx – приблизно, Δ – різниця) та абревіатур замість усталених словосполучень (наприклад, НС замість *навколишнє середовище*);
- ❖ унаочнення зв'язків і залежностей у вигляді блок-схем, рядів послідовностей тощо;
- ❖ використання графічних (залежності, діаграми) і статистичних даних.

Конспективне висвітлення питання коректно завершувати шляхом підбиття короткого підсумку, а також посиланням на першоджерело інформації. Грамотно виконаний конспект студент має

право представити для оцінювання навіть після розгляду теми, якщо доповідь по ньому з певних причин не було заслухано на занятті.

В окремих випадках альтернативою конспекту може бути ксерокопія опорного матеріалу із літературного джерела або роздруковка із електронного носія інформації, але така форма опрацювання може підлягати оцінюванню тільки через усну відповідь.

Готуючись до заняття, треба завжди пам'ятати, що головною метою здобування екологічних знань має бути не отримання високого балу або утвердження власного авторитету перед викладачем, а розуміння проблем виживання людства в умовах стрімких негативних змін довкілля.

Словникова робота

В основі вивчення будь-якої науки лежить пізнання змісту ключових її термінів та понять, що складають так званий понятійно - категоріальний апарат даної галузі знань. Композиційне формування ландшафтного середовища міста на сьогодні являє собою цілий комплекс наук про закономірності функціонування навколишнього природного середовища та взаємодії його компонентів, інтегрує знання як допоміжних дисциплін різного спрямування – біології, хімії, географії, геології, економіки, соціології, демографії тощо, так і виробляє власні специфічні поняття та категорії, що використовуються для позначення конкретних екологічних процесів і явищ в ландшафтній архітектурі. Тому ефективне засвоєння спеціальної наукової термінології є вкрай необхідним для формування компетентності студентів з дисципліни «Композиційне формування ландшафтного середовища міста», їх розуміння та усвідомленого ставлення до різних проблем довкілля.

Із метою цілеспрямованого вивчення та закріплення системи ландшафтних термінів в архітектурі і понять під час практичного курсу передбачене ведення глосарію. *Глосарій* (від лат. *glossarium* – зібрання *глос* – незрозумілих слів та виразів) – у широкому розумінні являє собою словник вузькоспеціалізованих термінів у певній галузі знань із поясненням, іноді перекладом на іншу мову, коментарями та прикладами, який наводиться, як правило, наприкінці певної книги. Для зручності студентів подібний тлумачний словник зі стислими визначеннями основних термінів, що трапляються при розгляді різних тем лекційного та практичного курсу, розміщено в алфавітному порядку у кінці даних методичних вказівок.

У планах проведення практичних занять до кожної теми виділено перелік із близько десяти термінів і понять, що є ключовими для розуміння конкретного навчального матеріалу. При підготовці до практичного заняття слід ознайомитися із цим переліком, виписати у зошит пропонувані до теми терміни разом із визначеннями та засвоїти їх зміст для подальшого вільного ними оперування. За необхідності шляхом використання інших рекомендованих словників та підручників можна вдаватися до ширшого роз'яснення незрозумілих термінів і понять, розгляду альтернативних трактувань, наведення відповідних прикладів. Якщо студент вважає за необхідне, він може розширити пропонуваний тематичний список ключових термінів та понять і опрацювати у зазначений вище спосіб ряд інших незрозумілих для себе слів.

Оскільки більшість термінів мають іншомовне походження (найчастіше грецьке та латинське), поряд із кожним таким терміном у дужках подається вихідне смислоутворююче слово (або кілька таких слів) та його первинне значення. Для окремих понять зазначено автора, який вперше вжив це слово, та рік введення у науковий обіг. Рекомендується звертати увагу на ці пояснення, адже вони виступають своєрідним мнемічним сигналом, що допомагає краще запам'ятати значення термінології та більш точно орієнтуватися в історичній послідовності розвитку науки.

Словникова робота є обов'язковою складовою самостійної роботи студента та підлягає різним формам поточного і підсумкового контролю (усне та письмове опитування, тестування тощо). Знання виділеної термінології фактично складають необхідний базовий мінімум засвоєння курсу та слугують фундаментом для успішного вивчення багатьох інших навчальних дисциплін.

Тематична електронна презентація

Електронна презентація (від англ. *presentation* – вистава, подання, представлення) – це набір послідовних слайдів певної тематики, що зберігається у файлі спеціального формату і слугує ілюстраційною підтримкою виступу доповідача. Основною відмінністю презентацій від решти способів представлення інформації є їх особлива насиченість змістом та інтерактивність, тобто здатність певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача.

У якості інформаційного наповнення презентація може містити текстові матеріали, фотографії, схеми, малюнки, діаграми, графіки,

слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку та різні спецефекти. Використання презентацій може здійснюватись із інформуючою, навчальною чи розважальною метою і проводитись у формі супроводу доповіді, кінопоказів, фотовиставок і навіть театральних декорацій.

Під час вивчення практичного курсу презентація може бути представлена як результат опрацювання студентом певної теми (при її усному захисті) або як ілюстративний супровід при захисті індивідуального науково-дослідного завдання.

Одним із найкращих і найпростіших інструментів для створення мультимедійних презентацій є програма PowerPoint із стандартного пакету Microsoft Office. Інструкції щодо техніки створення мультимедійних презентацій представлені у спеціальних посібниках.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Навчальною програмою з дисципліни передбачене обов'язкове виконання кожним студентом індивідуального науково-дослідного завдання. *Індивідуальне навчально-дослідне завдання* (ІНДЗ) – це вид позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни й завершується разом зі складанням підсумкового контролю із даної навчальної дисципліни.

Таке завдання має питому вагу в підсумковій оцінці із дисципліни й відображає індивідуальну роботу студента. Індивідуальні завдання виконуються студентом на основі знань, отриманих під час лекційних, практичних занять та самостійної роботи, охоплюють зміст навчального курсу в цілому.

Ця група завдань має науково-дослідницький характер, спонукає до якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів. При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати вміння з опрацювання наукових джерел, узагальнення фактичних матеріалів та наукового осмислення обраної теми, творчого й оригінального вирішення поставлених завдань.

Таким чином, метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення,

закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Композиційне формування ландшафтного середовища міста» та розвиток навичок самостійної роботи і творчих здібностей, а також оволодіння методикою ведення наукових досліджень.

Студенти виконують ІНДЗ самостійно впродовж вивчення дисципліни з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. Вибір тематики і форми представлення ІНДЗ попередньо узгоджується із викладачем.

При вивченні навчальної дисципліни передбачені такі альтернативні форми представлення ІНДЗ: реферат, тематична тека, анотовані відеоматеріали. Сутність цих видів робіт та вимоги до їх оформлення розкрито нижче.

1 Реферат

Найпростішим видом ІНДЗ студента є *реферат* (лат. *referre* – доповідати, повідомляти) – стислий виклад у письмовій формі суті певного питання або наукової проблеми, що включає огляд літературних джерел і вимагає творчої активності.

Перед підготовкою реферату необхідно:

- а) вибрати тему та ракурс її розгляду з урахуванням елементів проблемності й актуальності;
- б) засвоїти правила послідовності пошуку джерел, систематизації матеріалу, визначити основні положення.

Опрацювання літературних джерел.

Перш ніж ретельно вивчати зміст будь-якого літературного видання, необхідно ознайомитися із анотацією на початку книги, передмовою чи зверненням від автора, переглянути зміст, структуру тощо. При цьому студент повинен виділити окремі розділи, що представляють для нього інтерес. Потім ретельно переглянути та ознайомитися з матеріалом, який відповідає обраній темі.

Одним із основних етапів опрацювання літературного матеріалу є ведення короткого опорного конспекту прочитаного (основні поняття та терміни, анотації, тези, схематичні замальовки та ін.).

Послідовність опрацювання літературних джерел:

- а) ознайомлення зі змістом джерела;
- б) здійснення виписок із джерела за «цитатним» принципом із зазначенням автора, назви роботи та сторінкою в тексті;
- в) створення тематичної картотеки;

- г) критична оцінка опрацьованих джерел, їх аналіз;
- д) визначення пріоритетного шляху висвітлення обраної теми;
- е) побудова плану-проспекту майбутнього реферату.

При опрацюванні літератури необхідно навчитися аналізувати матеріал та формулювати чіткі висновки на основі теоретичних положень.

Структура реферату:

а) титульний аркуш містить такі елементи:

1. назва керівного міністерства та вищого навчального закладу;
2. назва кафедри;
3. форма виконання ІНДЗ (реферат);
4. тема дослідження;
5. інформація про виконавця (факультет, шифр академічної групи, ПІБ студента);
6. інформація про перевіряючого (посада, прізвище та ініціали викладача);
7. місто та рік виконання дослідження;

б) зміст відбиває назви розділів та підрозділів (пунктів / підпунктів), що розкривають зміст реферату. Усі сторінки нумерують праворуч угорі. Винятком є титульний аркуш (на ньому номер сторінки не проставляється), тому нумерація починається із цифри «2» (аркуш зі змістом);

в) вступ висвітлює загальні аспекти досліджуваної проблеми, стан її вивчення у літературі та актуальність даного дослідження. Тут же вказують мету й завдання дослідження;

г) основна частина розкриває зміст обраної теми дослідження, розбивається на розділи та підрозділи, що відповідають сформульованим у вступі завданням. Рекомендується кожен розділ або підрозділ завершувати коротким підсумком, що в сукупності складе основу майбутніх висновків роботи;

д) висновки містять основні результати, отримані при проведенні дослідження, а також пропозиції та рекомендації щодо вирішення поставлених завдань відповідно до результатів дослідження;

е) список літератури має містити не менше 6 джерел. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Послідовність розміщення ведеться у такому порядку:

1. нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, ГОСТ, ДСТУ й т.д.);
2. використана література (у т.ч. періодична);
3. література на іноземних мовах;
4. Інтернет - джерела із обов'язковим посиланням на інформацію, що міститься на даному сайті (порталі);

ж) додатки не є обов'язковим елементом і включаються за необхідності. В додатки можуть входити різноманітні таблиці, ілюстрації, схеми, діаграми і т.д. Оформлення виконують у такий спосіб: після списку літератури оформляють окрему сторінку з написом по центру:

«ДОДАТКИ», номер якої є останнім. Нумерацію додатків виконують шляхом використання заголовних букв алфавіту (А, Б, В, ...), які розміщують праворуч угорі.

Вимоги до оформлення реферату: шрифт Times New Roman, кегль 14 пт, інтервал полуторний; відступ першого рядка абзацу 1,5 см; вирівнювання тексту за шириною; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, лівє – 25 мм, правє – 15 мм; загальний обсяг – 10-15 сторінок формату А4, переплетених або поданих у файлової папці.

Оцінювання реферату здійснюється з урахуванням трьох головних аспектів: змістовність розкриття теми, нормативність оформлення, донесення результатів дослідження при усному захисті.

Тематична тека

В окремих випадках замість реферату оформляється тематична тека – підбірка матеріалів із заданої теми, оформлена у єдиному стилі. Для створення тематичної теки слід укласти папку, що містить аркуші із ксерокопіями, роздруківками, газетними вирізками та іншими друкованими або рукописними зразками матеріалів, що стосуються досліджуваної теми і певною мірою розкривають її. Загальна структура тематичної теки близька до такої у реферату з тією різницею, що дослідник не аналізує віднайдені джерела у самостійно створюваному тексті, а безпосередньо наводить їх. При цьому захист тематичної теки передбачає обов'язковий коментар її укладача відносно відповідності розглянутих джерел темі дослідження.

Структура тематичної теки

1. Титульна сторінка.
2. Зміст (перелік матеріалів).

3. Основна частина із матеріалами на пронумерованих аркушах та із обов'язковими посиланнями на першоджерело кожної складової (згідно стандартів оформлення бібліографічного списку).

4. Короткі висновки.

Кількість проаналізованих джерел має бути не меншою від десяти. В окремих випадках допустиме виділення ключових ідей та положень опрацьованого матеріалу (підкреслювання маркером, олівцем).

Анотовані відеоматеріали

Альтернативою до написання реферату та укладання тематичної теки є також підбір тематичних відеоматеріалів (наукових фільмів, телепрограм, відеосюжетів), запис їх на електронні носії (CD або DVD диски) для можливості автономного перегляду та складання анотації до таких відеоматеріалів.

Для складання анотації до тематичних відеоматеріалів пропонується дотримуватися такого плану:

1. Тип відеоматеріалу (документальний фільм, телепрограма, навчальний відеосюжет тощо).
2. Назва відеоматеріалу.
3. Рік та країна випуску анотованого відеоматеріалу.
4. Інформація про виробника відеоматеріалу (студія, телеканал, режисер, продюсер тощо).
5. Часова тривалість відеоматеріалу (години, хвилини).
6. Висвітлена у матеріалі проблематика, основний зміст сюжету (тезисно).
7. Відповідність змісту навчальної дисципліни (теми, поняття, закономірності, що розглядаються у сюжеті або можуть бути ним проілюстровані).
8. Можливі недоліки, прогалини, суперечності відеоматеріалу.
9. Формат запису на носій.
10. Джерело доступу до відеоматеріалу, дотримання авторських прав.

Анотовані відеоматеріали як форма звітності захищуються тільки за умови їх захисту. Захист проводиться шляхом перегляду матеріалів (повністю або частково) із проведенням їх наукового коментування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонов В.Л. (2005). Градостроительное развитие крупнейших городов. Киев: Украинская Академия Архитектуры, с.644.
2. Вергунов А.П. (1991). Ландшафтное проектирование. М.: Высшая школа, с. 235
3. Витрувий М.П. (1977). Десять книг об архитектуре / М. П. Витрувий. – М. : Академия архитектуры, 320 с.
4. Габричевский А.Г. (1993). Теория и история архитектуры: Избранные сочинения / [Под ред. А.А. Пучкова]. – Киев: Самватас, с. 302.
5. Дідик В.В. (2012). Естетика та композиція ландшафту. Проектування ландшафтних об'єктів: композиція та естетичні засади: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 244 с.
6. Дида І.А. (2006). Роль і місце природи в архітектурі міст України. Вісник Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». Архітектура. Львів: Вид. Львівської політехніки. Вип. № 568. С. 317 – 322.
7. Жмурко Ю.В. (2008). Конспект лекцій з дисципліни «Композиція»: у 2-х ч. (для студентів 1 курсу денної форми навчання за напрямом 6.060102 – «Архітектура»). Харків: ХНАМГ – Ч. 1. С. 62.
8. Жмурко Ю.В. (2010). Конспект лекцій з дисципліни «Композиція»: у 2-х ч. (для студентів 2 курсу денної форми навчання за напрямом 6.060102 – «Архітектура»). Харків: ХНАМГ – Ч. 2. С.72.
9. Иконников А.В. (2006). Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве монография. М.: КомКнига, 352 с.
10. Ковалев А.П. (2009). Ландшафт сам по себе и для человека. Харьков: Бурун Книга, 928 с.
11. Курбатов Ю.И. (1988). Архитектурные формы и природный ландшафт: композиционные связи. Ленингр. высш. худож.-пром. уч-ще им. В. И. Мухиной. Л.: ЛГУ. 136 с.
12. Линч К. (1982). Образ города. М.: Стройиздат. С. 241.
13. Лотман Ю.М. (2005). Воспитание души. Санкт-Петербург: «Искусство-СПБ». 624. С. 117 – 121.
14. Лотман Ю.М. (2005). Разговор о пространстве. Санкт-Петербург: Искусство-СПБ. 624. С. 117 - 118.
15. Мастера архитектуры об архитектуре (1972). Под ред. А.В. Иконникова. М.: Искусство, 590 с.

- 16.. Шубович С.О. Вінтаєва Н.С. Коптева Г.Л та ін. (2014). Місто очима студентів. Проблеми візуального сприйняття і графічне відображення архітектурного середовища : монографія. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва. ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ, 237 с.
17. Палладио, А. (1938). Четыре книги об архитектуре. М.: Издательство Всесоюзной Академии Архитектуры, 345 с.
18. Панченко Т.Ф. (2015). Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій : монографія. Київ: Логос. 176 с.
19. Саймондс Дж. (1965). Ландшафт и архитектура / пер. с англ. М.: Стройиздат, 194 с.
20. Соловьева О.С. (1999). Лесопарки-парки-дворцо-парковые ансамбли: уч. пособ. Харьков-Симферополь: ХГАГХ-КИПИКС, 189 с.
21. Тимофієнко В.І. (2002). Архітектура і монументальне мистецтво: терміни та поняття. Київ: Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура. 472 с.
22. Трушина Л.Е. (2000). Образ города и городской среды: дис. канд. филос. наук: 09.00.04. СПб, 205 с.
23. Фредерик М. (2009). 101 Полезная идея для архитекторов. Санкт-Петербург: Питер. 208 с.
24. Чинь Френсис Д.К. (2005). Архитектура: форма, пространство, композиция. М.: АСТ: Астрель. 399 с.
25. Шубович С.А. (1999). Архитектурная композиция в свете мифопоэтики. Харьков: Оригинал, 636 с.